

อีสานประกาศจุดยืน **ไม่รับ 'อีไอเอ-เท็จ'** ด้านโครงการรัฐไม่ชอบมาพากล

ความพยายามของภาครัฐในการใช้งบประมาณจำนวนมากมหาศาลทุ่มลงไปในพื้นที่ต่างๆ โดยไม่ได้สอบถามความคิดเห็น หรือความต้องการของชาวบ้าน มีให้เห็นมาทุกยุคสมัย ล่าสุดโครงการบริหารจัดการน้ำ 3.5 แสนล้านบาท เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนถึงวิถีคิดของฝ่ายบริหาร พยายามหว่านเม็ดเงินก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ ทั้งๆ ที่ยังไม่มีการทำประชาพิจารณ์กับคนในพื้นที่

โดยเฉพาะ "ภาคอีสาน" ที่ผ่านมามีอภิมาโปรเจกต์ หลังไหลจากส่วนกลางสู่ดินแดนที่ราบสูงอย่างต่อเนื่องแทบทุกรัฐบาล ส่วนใหญ่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาภาคอีสานให้หมดจากปัญหา "แห้งแล้ง-ยากจน" ไม่ว่าจะเป็น โครงการพัฒนาถนนหนทาง โครงการพัฒนาระบบการศึกษา โดยเฉพาะโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ อย่าง **โขง ชี และมูล** มีการทุ่มงบประมาณหลายแสนล้านบาทลงพื้นที่ตั้งแต่ปี 2532

อย่างไรก็ตาม บางโครงการประชาชนระดับรากหญ้าตะโกนคัดค้านสุดโต่ง เพราะมองว่ากระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา ถึงกระนั้นรัฐบาลไม่

เคยได้ยินเสียงเพรียกของคนเหล่านี้ กระทั่งมีพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมปี 2535-ระบุนเอาไว้ชัดเจนว่า หากรัฐดำเนินโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ จะต้องมีการศึกษาทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม หรือ อีไอเอ โดยรายงานฉบับนี้ถือเป็นตัวชี้วัดว่า ประชาชนในพื้นที่เดือดร้อนมากน้อยเพียงใด และมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไร

ทว่าหลายปีที่ผ่านมากลับพบว่า "อีไอเอ" ไม่ใช่คำตอบสุดท้าย ในการแก้ไขปัญหาทั้งหมด เนื่องจากการศึกษา "อีไอเอ" ในหลายโครงการ ถูกทำขึ้นโดย "นักวิชาการ" บางคนที่รับจ้างทำ "อีไอเอ" เพื่อประกอบแนบท้ายโครงการใหญ่ๆ และส่วนใหญ่ "อีไอเอ" ที่ทำไปนั้น เป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่ง เพื่อให้โครงการขนาดใหญ่ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างชอบธรรมเท่านั้น

ปัญหาเหล่านี้ถูกนำมาสะท้อนบนเวทีสัมมนาในหัวข้อ "มนุษย์-สังคม และภาคประชาสังคม : อีสานท่ามกลางกระแสการพัฒนา" จัดโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ร่วมกับองค์กรเครือข่าย เมื่อวันที่ 26-

ผลการศึกษายอมเข้าข้างฝ่ายทุน แน่นอน อีกทั้ง “อีไอเอ” ที่ได้เป็นเพียง “อีไอเอ-เท็จ” เข้าข่ายฉ้อฉล ปล้นแผ่นดิน และเอาเปรียบประชาชน ที่อยู่ในพื้นที่

27 สิงหาคม ที่ผ่านมา โดยพุ่งเป้าชำแหละโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ จากเงินกู้ 3.5 แสนล้านบาท และเงินกู้ 2.2 ล้านล้านบาท ที่รัฐบาลกำลังจะดำเนินการในพื้นที่ พร้อมเตรียมเสนอทางออกจากปัญหาผลกระทบที่กำลังจะตามมาในอนาคต

ที่สำคัญโครงการพัฒนาจากเงินกู้ทั้งสองส่วน ไม่ได้กำหนดให้ศึกษา “อีไอเอ” และศึกษาผลกระทบด้านสุขภาพ หรือ เอชไอเอ หากมองในแง่ของกฎหมายถือว่าผิดกฎหมายอย่างชัดเจน และถ้ายึดตามรัฐธรรมนูญจะพบว่า นโยบายการพัฒนาทั้ง 2 โครงการขัดรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน

จันทิมา ธนาสว่างกุล อัยการผู้เชี่ยวชาญ นักกฎหมาย ที่อ่านโครงการและวิเคราะห์ปัญหาที่จะเกิดตามมาของโครงการพัฒนาตามเงินกู้ดังกล่าว ระบุว่า โครงการที่รัฐจะจัดทำนั้น ตามรัฐธรรมนูญปี 2540 และปี 2550 เขียนไว้ค่อนข้างละเอียด พูดถึงเรื่องสิทธิในการมีส่วนร่วม พูดถึงสิทธิชุมชนในการที่จะร่วมจัดการทรัพยากร ที่ดิน ป่าไม้ รวมทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และเวลาที่รัฐบาลต้องใช้ดำเนินการ

สิ่งที่รัฐบาลจะต้องทำก่อน คือ ทำเรื่องรายงานอีไอเอ และเอชไอเอ ลงพื้นที่สอบถามชาวบ้าน โดยมีนักวิชาการส่วนหนึ่งที่ต้องใช้หลักวิชาในการลงไปตรวจสอบว่า หากรัฐจะทำโครงการใดโครงการหนึ่งจะกระทบต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมหรือไม่ รัฐธรรมนูญปี 2540 และปี 2550 โดยเฉพาะฉบับปี 2550 มาตรา 66 และมาตรา 67 เขียนไว้ชัดเจนว่า หากได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจะจัดทำไม่ได้ ต้องทำการศึกษาผลกระทบเรื่องเหล่านี้ก่อน ดังนั้นการทำประชาพิจารณ์ต้องมาก่อนเป็นอันดับแรก แล้วค่อยศึกษาผลกระทบ

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว รัฐต้องนำมาวิเคราะห์ว่ามี

ความคุ้มค่าหรือไม่ เช่น ถ้าทำโครงการนี้แล้วเสียดัง ทำโครงการนี้แล้วต้องเวนคืนที่ดิน ทำโครงการนี้แล้วหมู่บ้านจะต้องหายไป 10 หมู่บ้าน น้ำจะต้องเป็นที่สำหรับเก็บน้ำ หรือเป็นแหล่งที่น้ำผ่าน ความเสี่ยงของชุมชนมีอย่างน้อยเพียงใด จะต้องศึกษา จะต้องรื้อรื้อนาหรือไม่ หรือจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมใหม่อย่างไร

ในต่างประเทศจะมีวิธีการที่เรียกว่า การทำประชาพิจารณ์ เพื่อให้ชุมชนออกจากพื้นที่ หรือชดเชย หรือทดแทน โดยการหาพื้นที่ทำกินใหม่ให้แก่ชุมชนที่ถูกรื้อไถ่ เป็นการแลกเปลี่ยน ตรงนี้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านไม่ใช่ผู้เสียสละอย่างเดียวที่ได้รับผลกระทบ แต่รัฐจะต้องบริหารจัดการอย่างรอบคอบ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่รัฐจะต้องทำก่อนจะเขียนโครงการ แต่การจัดการของรัฐกับงบประมาณ 3.5 แสนล้านบาท ไม่รู้มาจากไหน โครงการมาก่อนแล้ว จึงเสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เห็นชัดเจนว่าผิดกฎหมายและขัดรัฐธรรมนูญแน่นอน ทำให้ศาลปกครองสั่งชะลอโครงการนี้เอาไว้ก่อน และสั่งให้ทำ “อีไอเอ” ก่อนถึงจะเดินหน้าต่อไปได้

เช่นเดียวกับประสบการณ์ของชาวบ้านอย่างถาวร มโนศิลป์ แกนนำชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอุดรธานี ซึ่งลุกขึ้นมาต่อสู้กับภาครัฐในการให้สัมปทานเหมืองแร่โพแทช ในพื้นที่ จ.อุดรธานี

คม ชัด ลึก

กรอบข่าว

Khom Chad Luek (Mid-Day)
Circulation: 900,000
Ad Rate: 2,100

Section: First Section/ในประเทศ

วันที่: เสาร์ 7 กันยายน 2556

ปีที่: 12

ฉบับที่: 4340

Col.Inch: 170.56 Ad Value: 358,176

หน้า: 3(บน)

PRValue (x3): 1,074,528

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: อีสานประกาศจุดยืน ไม่รับ 'อีไอเอ-เท็จ' ด้านโครงการรัฐไม่ชอบมาพากล

และไม่มีการทำ "อีไอเอ" ว่า ความเดือดร้อนเรื่องเหมืองแร่โพแทช เริ่มขึ้นปี 2543 บอกว่าจะมีการมาทำเหมือง เศรษฐกิจจะดี ต่างชาติจะเข้ามาขุดเอาแร่โพแทช ประชาชนจะอยู่ดีมีสุข ถือเป็นโครงการนี้ใหญ่มากเป็นอันดับ 3 ของโลก และเป็นอันดับ 1 ของอาเซียน

"พวกเขาสำรวจกันปี 2516-2517 ทำสัญญากันปี 2527 แต่ชาวบ้านไม่รู้เรื่องเลย ชาวบ้านในพื้นที่เลยดินรนต่อสู้ อยากจะหาข้อมูล เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง เพราะจู่ๆ เขาก็มาขุดได้ถุนบ้าน แล้วสูบเอาแร่โพแทชขึ้นมากองไว้ในทุ่งนาเต็มไปหมด พอฝนตกน้ำก็ชะแร่โพแทชลงมาใส่ นาข้าว ผลผลิตก็ตกต่ำ ปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น ชาวบ้านถึงรู้ว่า นี่คือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแน่ๆ เราจึงได้ลุกขึ้นสู้ สู้มาจนถึงวันนี้ และกำลังต่อสู้กันให้มีการทำอีไอเอ เพื่อดูผลกระทบที่จะเกิดขึ้น แต่ไม่รู้ว่ามีอีไอเอ ที่มีการศึกษานั้น จะนำเสนอปัญหาที่แท้จริงหรือไม่ เพราะทุกวันนี้นักวิชาการที่ลงพื้นที่ทำ

อีไอเอ ก็แค่ถามชาวบ้านบางกลุ่ม ซึ่งเขาไม่ได้รับความเดือดร้อน แต่กลุ่มที่เดือดร้อนไม่เคยไปถาม" ดาว ยืนย่น

นอกจากนี้ที่ประชุมชาวบ้านได้นำเสนอปัญหาอันเป็นผลพวงจากการพัฒนาของภาครัฐ เพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยภาคประชาชนหลายส่วนเห็นพ้องว่า ในส่วนของปัญหานี้ ที่ระบุว่า รัฐจะต้องรับรองสิทธิชุมชนในการจัดการน้ำ วางโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำแห่งชาติ มีการตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา และต้องมีกิจกรรมเพื่อสังคม หรือซีเอสอาร์ ในการบริหารจัดการน้ำ เช่น ผู้ที่ใช้น้ำ

มากจะต้องจ่ายค่าน้ำมากกว่าผู้ใช้น้ำน้อย ส่วนที่การระดมสมองเกี่ยวกับการกระบวนกรยุติธรรม มีเสนอว่า สำหรับการทำให้ "อีไอเอ" ถือเป็นเพียงความชอบธรรมในโครงการของรัฐเท่านั้น แต่ไม่มีความชอบธรรมให้แก่ภาคประชาชน จึงเสนอทางออกว่า ชาวบ้านต้องเคลื่อนไหวตัวเองก่อน แต่ละพื้นที่ต้องเรียนรู้กฎหมายเพื่อความอยู่รอดของพวกเขา ประชาชนต้องเตรียมข้อมูลเพื่อตั้งหลัก เสนอพร้อมให้ศาลยุติธรรม มีกระบวนการไต่สวนเหมือนศาลปกครอง และยกเลิกการประกันตัวโดยใช้ทรัพย์สิน

ขณะที่การผ่นกกำลังแก้ปัญหาเรื่องเหมืองแร่ และโครงการพัฒนาด้านพลังงาน ได้มีข้อเสนอที่ชัดเจนเกี่ยวกับการทำ "อีไอเอ" โดยขอให้ยกเลิก "อีไอเอ" อย่างถาวร เพราะไม่มีประโยชน์อันใด หาก "อีไอเอ" ที่ได้นั้น มาจากเงินของบริษัทเอกชนที่เข้ารับสัมปทาน เป็นคนจ้างนักวิชาการศึกษา ฉะนั้นผลการศึกษาย่อมเข้าข้างฝ่ายทุนแน่นอน อีกทั้ง "อีไอเอ" ที่ได้เป็นเพียง "อีไอเอ-เท็จ" เข้าข่ายฉ้อฉลปล้นแผ่นดิน และเอาเปรียบประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ อีกทั้งเวทีสาธารณะเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็น มีการเอาตำรวจ เอาทหารมาคุม เสมือนไม่ให้ประชาชนนำเสนอข้อเท็จจริง ถือเป็นการไม่รับฟังเสียงประชาชน การประชา

พิจารณาที่ไม่มีประโยชน์อะไร และ "อีไอเอ" ที่ได้มาก็ไม่มีความน่าเชื่อถือ เป็นเพียงการนำไปประกอบร่างเอกสารเพื่อให้โครงการนั้นๆ ผ่านความเห็นชอบเท่านั้น

นี่เป็นส่วนหนึ่งของความคิดเห็นของประชาชนระดับฐานราก ที่เป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด และเป็นกลุ่มคนที่มีความทุกข์มากที่สุดของประเทศ

คม ชัด ลึก

ครบข่าว

Khom Chad Luek (Mid-Day)

Circulation: 900,000

Ad Rate: 2,100

Section: First Section/ในประเทศ

วันที่: เสาร์ 7 กันยายน 2556

ปีที่: 12

ฉบับที่: 4340

หน้า: 3(บน)

Col.Inch: 170.56 Ad Value: 358,176

PRValue (x3): 1,074,528

คลิก: ๓๓๓

หัวข้อข่าว: อีสานประกาศจุดยืน ไม่รับ 'อีไอเอ-เท็จ' ต้านโครงการรัฐไม่ชอบมาพากล

แต่ที่ผ่านมารัฐแทบไม่ฟังเสียงคนกลุ่มนี้ และให้ความสำคัญน้อยมาก ทว่าวันนี้ประสบการณ์ต่อสู้ของชาวบ้าน สอนให้พวกเขาแกร่ง พยายามหาทางออก หาทางแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง โดยไม่หวังพึ่งภาครัฐ

● สุมาลี สุวรรณกร / วิศวกร / วิศวกรเครื่องฉาย ●